

Barne- og familiedepartementet

28. februar 2025

Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet

Hvordan virker åpenhetsloven og hva bør gjøres for å styrke den?

Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med å evaluere åpenhetsloven. Kontaktpunktets erfaringer med loven er særlig basert på spørsmål vi mottar om aktsomhetsvurderinger etter OECDs retningslinjer, felles kurs med Forbrukertilsynet om ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven, faglige bidrag i andre arrangementer og næringslivsundersøkelsen vi gjennomførte i 2023. De løpende diskusjonene og erfaringsutvekslingen i Kontaktpunktets internasjonale nettverk bidrar også inn i våre vurderinger.

Åpenhetsloven har styrket arbeidet med å gjennomføre OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv (OECDs retningslinjer) i Norge og har hatt stor betydning for Kontaktpunktets arbeid. Det har vært en vesentlig økning i interessen fra næringsliv og andre aktører i ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger. Erfaringen er at åpenhetsloven har styrket arbeidet med menneskerettigheter og anstendig arbeid i norske virksomheter.

Utformingen av loven er i all hovedsak hensiktsmessig. Det bidrar til forutsigbarhet og like konkurransevilkår at den bygger på etablerte internasjonale rammeverk. Enkelte uklarheter i rekkevidden av loven og begrepsbruk bør imidlertid rettes opp med sikte på bedre samsvar med internasjonale retningslinjer og prinsipper og klarhetskrav.

Gjennomføring av EUs aktsomhetsdirektiv bør bygge videre på de gode erfaringene med åpenhetsloven. Det er viktig å bevare det som fungerer. Rapporteringsplikter bør utformes hensiktsmessig og i tråd med internasjonale retningslinjer og prinsipper og bør fremme underliggende formål om å fremme respekt for menneskerettigheter m.v. Krav til dobbelrapportering etter ulike regelsett bør unngås.

Det er fremdeles et betydelig veiledningsbehov når det gjelder aktsomhetsvurderinger, som bør ivaretas av det offentlige. Det vil bidra til å rette opp feiltolkninger samt sikre at loven virker etter sin hensikt og oppfyller formålet om å fremme respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester.

I det følgende vil vi redegjøre for viktige utviklingstrekk og erfaringer med ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven og gi innspill til den pågående evalueringen og lovrevisjonen.

1. Utviklingstrekk og erfaringer med ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven

a. Stor pågang og behov for veiledning om aktsomhetsvurderinger

Det har vært en betydelig økning i **etterspørsel etter veiledning** og i å bidra i kurs og holde innlegg i ulike arrangementer om ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven. Kontaktpunktet nådde via disse kanalene direkte ut til ca. 4.300 personer i 2023¹ og ca. 1.800 personer i 2024 gjennom ca. 35 arrangementer årlig. Kontaktpunktets ekspertise er etterspurt, og vi mottar stadig **mer komplekse spørsmål** om tolkning av OECDs retningslinjer samt forespørsler om konkrete saker og ønsker om veiledning. Det er nå en bred aksept for at selskaper har et ansvar også når det gjelder forhold bakover i leverandørkjeden og overfor andre forretningsforbindelser. Videre reises det spørsmål om hvordan en kan utføre skjerpede aktsomhetsvurderinger i krig og konfliktområder; hva en bør gjøre med hensyn til negativ påvirkning på menneskerettigheter som en ikke har forårsaket eller bidratt til, men er direkte knyttet til, samt spørsmål omkring levelønn og andre forhold.

Kontaktpunktets **næringslivsundersøkelse** i 2023 (600 bedrifter)² viste at det er forbedringer blant selskapene når det gjelder intern forankring av arbeid med menneskerettigheter sammenlignet med 2019. Styrene har blitt mer involvert i bedriftens arbeid med ansvarlig næringsliv og bærekraft.

- Av selskapene som har over 100 ansatte svarer 97 prosent at de har integrert bærekraft i sin operasjonelle virksomhet.
- Flere kartlegger risiko på områdene menneskerettigheter, miljø og klima enn i 2019. Nesten halvparten av alle bedriftene (49 prosent) har kartlagt risiko for negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø i sin forretningsvirksomhet. 33 prosent av bedrifter med 5 eller færre ansatte rapporterer at de har gjort dette, mot 82 prosent av de med over 100 ansatte.
- Risikokartlegging med hensyn til menneskerettigheter har steget fra 45 til 62 prosent.

Næringslivsundersøkelsen viste samtidig at det fremdeles er **lav kjennskap til OECDs retningslinjer og et betydelig veiledningsbehov** når det gjelder aktsomhetsvurderinger.

- Kun 35 prosent av bedriftslederne med internasjonal virksomhet hadde kjennskap til OECDs retningslinjer. Det er forskjeller basert på størrelse: 50 prosent av bedrifter med over 100 ansatte hadde kjennskap til OECDs retningslinjer.
- 52 prosent av bedriftene har kjennskap til åpenhetsloven. Også her er det store forskjeller med hensyn til størrelse: 94 prosent av de med over 100 ansatte hadde hørt om loven sammenlignet med 36 prosent av bedriftene med 5 eller færre ansatte.

¹ [Årsrapport 2023 fra Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/arsrapport-2023-fra-norges-kontaktpunkt-for-ansvarlig-næringsliv)

² Les hele rapporten her: [OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv](#).

- 39 prosent har behov for mer kunnskap om aktsomhetsvurderinger og 31 prosent har behov for mer veiledning på ansvarlig næringsliv.
- Bedrifter som kjenner til Kontaktpunktet, har i større grad kjennskap til ansvarlig næringsliv og arbeider mer i tråd med OECDs retningslinjer og verktøy.

Undersøkelsen ble gjennomført kort tid etter at åpenhetsloven trådte i kraft, og fanger følgelig i større grad opp effekten av utviklingen av og diskusjonene fram mot loven enn selve innføringen.

b. Erfaringer fra kursvirksomhet og arbeid med enkeltsaker

Kontaktpunktets erfaring, i tråd med funn fra næringslivsundersøkelsen, er at virksomheter har behov for mer veiledning og støtte i arbeidet med aktsomhetsvurderinger. Dette må gjøres i tråd med de internasjonale standardene som åpenhetsloven og relevante EU-krav bygger på: OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP).

Gjennom kurs og andre arrangementer og i arbeidet med enkeltsaker ser vi at mange selskaper setter av ressurser til arbeidet med aktsomhetsvurderinger og har utviklet **rutiner, retningslinjer og kartlagt risiko**, også bakover i leverandørkjeden. Mange har oppdaterte retningslinjer og styringssystemer og har jobbet godt med forankring og risikokartlegging. Selskaper forteller om utfordringer når det gjelder å få tilgang til informasjon om risiko og negative konsekvenser bakover i leverandørkjeden og med å vurdere om informasjonen de innhenter er troverdig.

I dialog med virksomheter erfarer vi imidlertid at åpenhetsloven kan bli tolket som en metode-lov, der vektlegging av prosesser og rutiner for aktsomhetsvurderinger blir stående som målet, fremfor de konkrete **tiltakene og resultatene** når det gjelder respekt for menneskerettigheter.

Aktsomhetsvurderinger handler ikke bare om kartlegging og vurdering, men om å treffe tiltak for å forebygge, begrense og håndtere negative konsekvenser for menneskerettighetene og anstendig arbeid. Potensielle konsekvenser håndteres gjennom tiltak for å forhindre og begrense negative konsekvenser. Faktiske negative konsekvenser skal gjenopprettes. Gjennom behandling av enkeltsaker og annet arbeid ser vi også at det er lite praktisk erfaring og **få eksempler på gjenoppretting** av negative konsekvenser for menneskerettighetene.

Arbeidet med enkeltsaker viser også **utfordringer og svakheter når det gjelder interessentdialog**; hvem og når skal en konsultere, og hvilken betydning interessentdialogen har i praksis. Mange selskaper viser for eksempel til en høy risiko for undergraving av faglige rettigheter i sin verdikjede, men relativt få er tydelige på at dialog og forhandlinger med arbeidstakersiden og fagbevegelsen er den beste måten å redusere denne risikoen på.

Mot dette bakteppet, har Kontaktpunktet vektlagt tema som interessentdialog og gjenoppretting i kurs og andre aktiviteter, herunder i kursvirksomheten sammen med Forbrukertilsynet. Det er stor etterspørsel etter kurs og veiledning, noe vi vil komme tilbake til under punkt 3.

c. Viktige oppdateringer i OECDs retningslinjer

I åpenhetsloven heter det at «Virksomhetene skal utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv.» Det ble gjort en rekke

oppdateringer i OECDs retningslinjer i 2023 som har betydning for åpenhetsloven og må ses hen til i evalueringen og i revisjon av loven:

- Retningslinjene har fått ny tittel og heter nå **OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv**.
- **Definisjonen av aktsomhetsvurderinger** som åpenhetsloven § 4 bygger på er nå innarbeidet i kommentarene til retningslinjene i kapittel II (General Policies). Tidligere var de seks trinnene kun opplistet i OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger (2018). I OECD-veiledningen er imidlertid trinn 1 («forankring») og trinn 6 («gjenoppretting») såkalte støttetiltak («supporting measures») og ikke del av selve plikten til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger (trinn 2 til 5).
- Det er gitt ytterligere føringer i de oppdaterte retningslinjene om aktsomhetsvurderinger og bruk av påvirkningskraft («leverage») m.v., som tidligere kun var nedfelt i veilederen. Definisjonen av **forretningsforbindelser** er utbrodert. Retningslinjene gir nå også anbefalinger om hvordan selskaper bør utføre aktsomhetsvurderinger mht. bruk av varer og tjenester.
- Det er gjort betydelige oppdateringer i kapittel VI om miljø, herunder anbefalinger om å følge internasjonale mål om **klimaendringer og biologisk mangfold** og anbefalinger om aktsomhetsvurderinger på miljøområdet.
- Kapittel VIII om vitenskap og teknologi er også endret betydelig, med blant annet nye forventninger om aktsomhetsvurderinger når det gjelder utvikling, finansiering, salg, lisensiering, handel og bruk av teknologi, herunder **innsamling og bruk av data**.
- Videre er det gjort enkelte oppdateringer i kapittel IV (menneskerettigheter), som kan ha betydning for åpenhetsloven. Eksempelvis anbefales virksomheten nå å ha et særlig fokus på **risikoutsatte grupper og personer**, som menneskerettighetsforkjempere. Referanser til **urfolk** er styrket. Selskapene anbefales nå å utføre skjerpede aktsomhetsvurderinger i områder preget av konflikt, herunder når det gjelder å respektere standardene i **humanitærretten**. Denne formuleringen er noe justert fra tidligere; se kommentar nr. 45 i kapittel IV i retningslinjene.
- Det er også gjort relevante oppdateringer i kapittel V om sysselsetting og samarbeid med partene i arbeidslivet. Nå nevnes blant annet **helse og sikkerhet på arbeidsplassen**, med referanse til ILOs kjernekonvensjoner om dette.

2. Innspill til lovrevisjon

a. Harmonisering med OECDs retningslinjer og UNGP

Generelt er Kontaktpunktets anbefaling å sikre best mulig **harmonisering mellom loven og internasjonale retningslinjer og prinsipper**. OECDs retningslinjer og UNGP er de etablerte rammeverkene for ansvarlig næringsliv og ligger til grunn for utforming av pliktene i åpenhetsloven og også regelverk i EU, herunder EUs bærekraftsdirektiv (CSRD) og EUs aktsomhetsdirektiv (CSDDD).

Forarbeidene til åpenhetsloven, og fortalen og forklaringene i direktivet viser til disse retningslinjene og særlig til OECDs aktsomhetsmodell.

OECDs retningslinjer er anbefalinger til alle selskaper uten begrensninger basert på størrelse eller andre forhold. Her møter vi ofte en feiltolkning av hva aktsomhetsvurderinger innebærer og motforestillinger om at det er for byrdefullt for mindre selskaper. Alle selskaper har risiko for å forårsake, bidra til eller være direkte knyttet til negativ påvirkning på menneskerettighetene. Den **risikobaserte tilnærmingen og forholdsmessighet** står sentralt i retningslinjene og innebærer at innsatsen kan, og oftest må, tilpasses risiko, størrelse, kontekst m.v. Videre har alle selskaper et ansvar for å sørge for eller delta i gjenoppretting når en har forårsaket eller bidratt til negative konsekvenser for menneskerettighetene.

Alle selskaper kan ha både positive og negative konsekvenser for menneskerettighetene, basert på egen virksomhet og verdikjede. Innsatsen skal **prioriteres ut fra alvorlighetsgrad og sannsynlighet** for negative konsekvenser. EUs aktsomhetsdirektiv baserer seg på de samme prinsippene. Pliktene kan tolkes som mer omfattende enn de faktisk er, også i lys av økende rapporteringskrav. Dette gjenspeiles også rundt bekymringer for små og mellomstore bedrifter som har festet seg i EU-debatten. Virksomhetene har imidlertid ulike og ofte feilaktige tolkninger av prinsippene. Mange vil prioritere basert på påvirkningsmulighet og ressurser fremfor alvorlighetsgrad og sannsynlighet. Overfor noen faktiske alvorlige konsekvenser som selskapet har forårsaket, bidratt til eller er direkte knyttet til, vil en ikke ha noen påvirkningsmulighet. Da må vurderingen være om man fortsatt kan være knyttet til de negative konsekvensene, eller finne andre forretningspartnere. Slike feiltolkninger bør rettes opp og fordrer tydelig veiledning fra det offentlige.

I Norge blir det videre ofte reist spørsmål om åpenhetsloven krever aktsomhetsvurderinger også når det gjelder **nedstrøms-aktivitet**. Det er et tolkningsspørsmål. Anbefalingen i OECDs retningslinjer er uansett at selskaper gjør aktsomhetsvurderinger når det gjelder samtlige forretningsforbindelser ("**business relationships**") og forventningen vil i utgangspunktet omfatte hele verdikjeden. Det er et bredere begrep enn «forretningspartner» og «leverandørkjede», som benyttes i åpenhetsloven. Når kravet i åpenhetsloven er formulert slik at virksomhetene skal utføre aktsomhetsvurderinger "i tråd med OECDs retningslinjer", er det viktig at lovteksten faktisk er formulert i tråd med retningslinjene. Definisjon av «chain of activities» i EUs aktsomhetsdirektiv dekker ikke all nedstrøms-aktivitet og kan skape forvirring når det gjelder rekkevidden av pliktene etter ulike krav. Det vil kunne være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i samme rekkevidde som EUs direktiv om bærekraftsrapportering (CSRD), som p.t. benytter verdikjedebegrepet. Dette er også i samsvar med retningslinjene og prinsippene fra OECD og FN.

Interessentdialog er sentralt både i OECDs retningslinjer og UNGP og er viktig både i arbeidet med å forankre ansvarlighet, kartlegge risiko, iverksette tiltak, måle hvorvidt tiltak fungerer og gjenopprette negative konsekvenser. Interessenter nevnes kun i en bestemmelse i åpenhetsloven (§ 4 første ledd bokstav e "kommunikasjon med berørte interessenter og rettighetshavere"). Dette fanger ikke opp bredden av hva som ligger i interessentdialog, og bør følgelig endres og presiseres ytterligere i lovtekst og veiledning, i tråd med forventningene i OECDs retningslinjer og UNGP.

Gjenoppretingsansvaret bør ses nærmere på og konkretiseres i lovrevisjonen. I åpenhetsloven og de oppdaterte OECD-retningslinjene er gjenoppretting skrevet inn som en del av selve plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger, og føringene i §4 annet ledd gjelder også for gjenoppretingsplikten. Etter OECDs veiledning er gjenoppretting en såkalt «supporting measure». Etter UNGP står gjenoppretting også på egne ben, og er ikke en del av plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger. I UNGP er det tre ting selskaper bør oppfylle for å “vite og vise” at de respekterer menneskerettighetene:

“In order to meet their responsibility to respect human rights, business enterprises should have in place policies and processes appropriate to their size and circumstances, including:

- (a) A policy commitment to meet their responsibility to respect human rights;
- (b) A human rights due diligence process to identify, prevent, mitigate and account for how they address their impacts on human rights;
- (c) Processes to enable the remediation of any adverse human rights impacts they cause or to which they contribute.”

Det er kun kravet om aktsomhetsvurderinger (“due diligence”) etter UNGP som vil «vary in complexity with the size of the business enterprise, the risk of severe human rights impacts, and the nature and context of its operations”. Denne forholdsmessigheten gjelder ikke plikten til gjenoppretting. Det følger av UNGP prinsipp 22 at virksomhetene skal sørge for eller delta i gjenoppretting av negative menneskerettslige konsekvenser de har forårsaket eller bidratt til:

«Where business enterprises identify that they have caused or contributed to adverse impacts, they should provide for or cooperate in their remediation through legitimate processes.”

Selskapene skal altså sørge for eller samarbeide om gjenoppretting de har forårsaket eller bidratt til uansett og uavhengig av forholdsmessighet. Dette skillet følger delvis av EUs aktsomhetsdirektiv, der det er inntatt en egen bestemmelse om erstatningsansvar. Gjenoppretingsansvaret bør tydeliggjøres i åpenhetsloven.

Et annet tema som har aktualisert seg den siste tiden, er krav om aktsomhetsvurderinger i områder preget av **krig og konflikt**. Etter OECDs retningslinjer og UNGP, bør selskapene utføre skjerpede aktsomhetsvurderinger i situasjoner med væpnet konflikt og andre situasjoner der det er særlig risiko for grove overgrep. Dette omfatter respekt for **humanitærretten**. Humanitærretten nevnes ikke i lovproposisjonen. Det bør synliggjøres i lovrevisjonen at aktsomhetsvurderinger også må ta hensyn til risiko for bidrag til brudd på humanitærretten der det er relevant.

Behovet for harmonisering av lovkrav med internasjonale retningslinjer er viktig også som følge av nye **rapporteringsplikter om bærekraft i ulike regelverk**. Ulike begrep og definisjoner i ulike regelsett skaper uklarhet og merarbeid. I lovrevisjonen vil det derfor også være viktig å se på ordlyden i CSRD og hvordan dette er gjennomført i regnskapsloven. I dag brukes ulike begrep i regnskapsloven og åpenhetsloven for å beskrive de samme forholdene (f. eks. “adverse impacts”, oversatt til negative konsekvenser i åpenhetsloven og negative virkninger/innvirkning/påvirkning i

regnskapsloven). Her bør en også se hen til den norske oversettelsen av OECDs retningslinjer som er under ferdigstilling.

Redegjørelsesplikten etter åpenhetsloven synes å være overkommelig og hensiktsmessig utformet. Den må samtidig ses i sammenheng med gjennomføring av CSRD i regnskapsloven. Det er viktig at det ikke stilles krav til **dobbelrapportering** om de samme forholdene etter ulike regelverk.

Rapporteringskrav må videre treffe godt og suppleres av god veiledning fra det offentlige. Videre vil det være hensiktsmessig å se på en nærmere presisering av informasjonsplikten i åpenhetsloven i lys av tolknings spørsmål som har oppstått om rekkevidden av denne.

b. Endringer i åpenhetsloven ifm. gjennomføring av EUs aktsomhetsdirektiv

Lovteksten i åpenhetsloven er i store trekk enkel og forståelig og det vil ikke nødvendigvis være hensiktsmessig med et detaljnivå på linje med EUs aktsomhetsdirektiv (CSDDD). Forskrift og/eller veiledning vil kunne gi de mer detaljerte føringene i direktivet. Videre er det nå usikkert hva endelig utfall blir i lys av omnibus-forslaget i EU, som har betydning både for CSDDD og CSRD. Her vil det være viktig for Norges del å unngå uthuling av åpenhetsloven og sikre best mulig samsvar med internasjonale retningslinjer og prinsipper, herunder når det gjelder definisjoner. Med omnibusforslaget foreslås blant annet definisjoner som ikke er i tråd med internasjonale retningslinjer og dessuten lemping av flere krav i CSDDD. Det vil etter vårt syn være et uheldig tilbakeskritt dersom endringene blir vedtatt. På denne bakgrunn baseres innspillet vårt på gjeldende direktivtekst. Slik CSDDD er formulert i dag, er det flere bestemmelser som må presiseres og innarbeides i åpenhetsloven:

- Krav til **aktsomhetsvurderinger mht miljø og klimaomstillingsplan (art. 5 og art. 22)** bør innarbeides i åpenhetsloven, som følge av CSDDD. Det vil også være i samsvar med CSRD og OECDs oppdaterte retningslinjer. Hvordan det bør innarbeides bør utredes nærmere, også i lys av annet regelverk på miljø- og klimaområdet, samt hvor terskelen bør legges.
- **Interessentdialog (art. 13)**. Dette kravet må være gjennomgående, slik at interessentdialog ikke bare gjøres når skade har skjedd og til informasjonsformål. Det er viktig også å skille mellom rettighetshavere og andre interessenter.
- **Klagemekanisme (art. 14)**. Bør være et eget krav. Viktig også å sikre rettsvern for de som tar i bruk klagemekanismen.
- **Gjenoppretting og rett til erstatning (art. 12 og 29)**. Bør tydeliggjøres at krav til gjenoppretting inntreer når selskapet har forårsaket eller bidratt til negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendig arbeid, og ikke baseres på forholdsmessighet, jf. UNGP. Det er behov for å utrede sammenhengen mellom krav til gjenoppretting og erstatningsansvar etter artikkel 29 i CSDDD. Når inntreer erstatningsansvaret sammenlignet med krav til gjenoppretting? Bør utrede om det må gjøres endringer i annen lovgivning for å redusere hindrene mot å nå frem med erstatningskrav, ref. tilgang til gjenoppretting i UNGP. Gjenopprettingsplikten kan effektiviseres gjennom rett til erstatning.

3. Etterlevelse: veiledning, tilsyn og andre tiltak

Veiledning og tilsyn er avgjørende for å oppfylle åpenhetslovens formål og for å sikre etterlevelse av loven. UNGP gir et helhetlig rammeverk for næringsliv og menneskerettigheter, som bygger på tre pilarer: 1) Statens ansvar for å beskytte menneskerettighetene; 2) Næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene og 3) Tilgang til gjenoppretting. Det er viktig at flere virkemidler tas i bruk for å sikre at myndigheter og næringsliv oppfyller sine roller og sitt ansvar. Vi vil i den sammenheng påpeke at Norges siste handlingsplan for UNGP ble lansert i 2015. En **oppdatering og videreutvikling av handlingsplanen** vil skape positive synergier i samband med evaluering av åpenhetsloven.

Veiledning er avgjørende for at loven skal virke etter sin hensikt. Flere selskaper setter i dag ut arbeid med aktsomhetsvurderinger til konsulenter. Kvaliteten på rådgivningen varierer, og det er behov for **faglig og nøytral veiledning fra det offentlige**. Forbrukertilsynets veiledning er stadig mer omfattende, og tilsynet har opparbeidet seg betydelig erfaring når det gjelder informasjonsretten og redegjørelsesplikten. Begge er viktige virkemidler i å realisere og effektivisere plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger. Kontaktpunktet har svært gode erfaringer med å holde kurs og workshops sammen med Forbrukertilsynet om åpenhetsloven og ansvarlig næringsliv. Tilbakemeldingene fra næringslivet er positive, og det er betydelig etterspørsel etter mer veiledning og flere muligheter til erfaringsdeling. Forespørsler om en-til-en veiledning må oftest avvises av kapasitetshensyn.

Man er i dag ikke ressursmessig satt opp til å møte etterspørselen og behovet for veiledning i næringslivet. I Tyskland er over 100 personer satt til å føre tilsyn med aktsomhetsloven og nyttig veiledning er utarbeidet om tema som risikobaserte aktsomhetsvurderinger og klagemekanismer. Et styrket veiledningstilbud fra det offentlige også i Norge vil gi tilgang til veiledning der kompetansen ikke er tilgjengelig in-house i selskapene og ressursene kan da benyttes på faktiske tiltak og måloppnåelse. Et viktig arbeid i tilsynsarbeidet fremover blir videre å vurdere om selskapenes aktsomhetsvurderinger er i tråd med OECDs retningslinjer. Våre erfaringer med behandling av enkeltsaker, der dette ofte er et sentralt tema, viser at det er tid- og ressurskrevende å vurdere selskapenes aktsomhetsvurderinger. Det vil fordre økte ressurser til tilsynsarbeidet.

Ulike modeller kan vurderes for å **styrke veiledningstilbudet fra det offentlige**. Forbrukertilsynet og Kontaktpunktet kan gis økte ressurser for å videreutvikle veiledningstilbudet om aktsomhetsvurderinger. En annen eller supplementær mulighet for å styrke veiledningstilbudet i Norge er å etablere et senter for ansvarlig næringsliv der en samler ressurser og kompetanse på ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger (ref. åpenhetsloven, regnskapsloven og lov om opplysninger om bærekraft), eksempelvis med underenheter for tilsyn med åpenhetsloven og behandling av enkeltsaker etter OECDs retningslinjer. Her kan man også trekke på erfaringer med etablering av direktoratet for eksportkontroll.

Flere tema og områder er viktige når det gjelder opptrapping av veiledning om åpenhetsloven: aktsomhetsvurderinger mht. **menneskerettigheter og humanitærrett** (ref. også spørsmål om skjerpede aktsomhetsvurderinger i konfliktområder), **miljø og klima, interessentdialog** og klagemekanismer. Det er også behov for **sektorkompetanse- og veiledning**, om eksempelvis

OECDs sektorveiledere (tekstil- og klesindustrien, mineraler, utvinningsindustrien, jordbruk og finans) samt fornybar energi, bygg og anlegg, maritim sektor, fisk- og aquakultur m.v. Det er et særlig behov for veiledning for **små og mellomstore bedrifter (SMB)**, som ikke direkte er omfattet av lovkravene, men som leverer varer og tjenester til virksomheter som er det. EUs aktsomhetsdirektiv fremhever behov for kostnadsfordeling for å unngå overbelastning av SMBer, som jo utgjør et stort flertall av virksomhetene i Norge.

Vi takker for muligheten til å gi innspill og bidrar gjerne med ytterligere innspill og erfaringsdeling.

Med vennlig hilsen,

Frode Elgesem

Leder av Kontaktpunktet

Kristel Tonstad

Fagdirektør